

ISSN: 1306-3111/1308-7312
NWSA-Medical Sciences
NWSA ID: 2013.8.2.1B0035

Status : Original Study
Received: January 2013
Accepted: April 2013

E-Journal of New World Sciences Academy

Dilek Atik

Malatya Devlet Hastanesi
Fırat Mah. Hastane Cad. Malatya-Turkey
dr.dilekgok82@hotmail.com

<http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2013.8.2.1B0035>

SAĞLIK ÇALIŞANLARINA YÖNELİK ŞİDDET OLGUSUNUN BİR DEVLET HASTANESİ ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ

ÖZET

Bu çalışmayla son beş yıl içinde bir Devlet Hastanesinde farklı görev ve birimlerdeki sağlık çalışanlarının şiddete uğrama oranları, maruz kaldıkları şiddet tür ve sıklığı, şiddetin kim tarafından uygulandığı ve sağlık çalışanlarının maruz kaldıkları şiddet olayını yetkili mercie bildirme oranları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya 168 sağlık çalışanı katılmıştır. Veriler katılımcıların cinsiyet, yaş, meslek grubu ve çalıştıkları klinikler bazında ayrı ayrı değerlendirilmiş ve aralarındaki farklılıklar Ki-Kare Testi ile istatistiksel denetime tabi tutulmuştur. Ankete katılanlardan son 5 yılda şiddete maruz kalanların oranı %82.7'dir. Erkeklerin %81.2'si, kadınların ise %84.3'ü son beş yılda şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Sonuç olarak; elde edilen bu bulgular ışığında çalışanlarının büyük bir bölümü şiddet olgusuyla karşı karşıya bulunan sağlık sektöründe, çalışanlara yönelik şiddetin azaltılabilmesi amacıyla yasal düzenlemelerin gözden geçirilerek cezai yaptırımların artırılması, kamuoyu bilincinin oluşturulması, güvenlik önlemlerinin artırılması yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Sağlık Çalışanları, Devlet Hastanesi, Anket Çalışması, Malatya

EXAMINATION OF THE PHENOMENON OF VIOLENCE TOWARDS HEALTH WORKERS IN THE CASE OF A STATE HOSPITAL

ABSTRACT

In this study the different duties and units in a public hospital health care workers being exposed to violence rates in the last five years, the type and frequency of exposure to violence, and health care workers who are exposed to the violence applied by the competent authority reporting rates were determined. The data obtained from the participants gender, age, occupational group and work clinics were evaluated separately based on Chi-Square Test for statistical differences between them were audited. 82.7% of participants have been exposed to violence in the last five years. 81.2% of men and percent of women and 84.3% of them reported that they were exposed to violence in the last five years. As a result, a large part of the employees in the light of these findings were obtained that are faced with the phenomenon of violence in the health sector, in order to reduce violence against workers by reviewing legislation to increase criminal sanctions, the creation of public awareness, it would be advantageous to increase security measures.

Keywords: Violence, Health Workers, State Hospital, Questionnaires, Malatya

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Güç ve baskı uygulayarak insanın bedensel ve ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan bireysel ya da toplu hareketler "şiddet" olarak adlandırılır. Şiddet, kendine, bir başkasına, topluma yönelik olarak ölüm, yaralama, ruhsal zedelenmeye yol açabilecek şekilde fiziksel zorlama, güç kullanımı ya da tehdidinin amaçlı olarak uygulanmasıdır [1]. Şiddet, sözel, fiziksel ve cinsel şiddet olmak üzere üç ana başlık altında toplanmaktadır [2]. Şiddetin etkileri ruhsal ve fiziksel olarak ortaya çıkmaktadır [3]. Hastaneye gelen hasta, hasta yakınları veya herhangi bir bireyden gelen, sağlık çalışanı için risk oluşturan; sözel, fiziksel veya cinsel saldırılar sağlık kurumunda şiddet olarak tanımlanmıştır [4].

Şiddet; işyerleri olarak değerlendirildiğinde en çok sağlık sektöründe ortaya çıktığı görülmüştür [5 ve 6]. Yapılan bir çalışmada, sağlık sektöründe çalışmanın, diğer iş sektörlerine göre şiddete uğrama yönünden 16 kat daha riskli olduğu belirtilmiştir [7]. Şiddet olaylarının sağlık kurumlarında az bildirildiği yapılan bazı çalışmalarda ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni olarak da yaralanma gibi ciddi olayların şiddet olarak algılanırken diğerlerinin önemsenmediği bildirilmiştir [8 ve 9].

Günümüzde sağlık çalışanlarına yönelik şiddet, azalmak yerine ivmeli bir şekilde artmaktadır. Sağlık çalışanlarında karşılaştıkları şiddet sonrasında bazı semptomlar ortaya çıkmaktadır. Yapılan bazı çalışmalarda şiddete uğrayanlarda şiddetin psikolojik etkileri incelenmiştir [10 ve 11]. Şiddetin şaşkınlık, kızgınlık, çaresizlik, korku, tükenmişlik, güven kaybı kendini suçlama gibi farklı duygulara neden olduğu belirtilmiştir [10, 11, 12 ve 13]. Kanada'da yapılan bir çalışmada acil serviste şiddete maruz kalanların %38'inin sağlık alanı dışında başka bir işe geçmeyi istedikleri, yaklaşık %18'inin acil serviste çalışmak istemedikleri, bir kısmının da işlerinden ayrıldıkları belirtilmiştir. Yaşanan şiddet olayı sonrasında sağlık çalışanlarının %73'ünün hastalarından korktukları, %24'ünün hastaların şiddetinden korktukları, %35'inin hastaları "potansiyel şiddet gösteren" olarak gördükleri bildirilmiştir [10]. Yapılan bazı çalışmalarda ise fiziksel şiddete uğrayanlarda travma sonrası stres bozukluğu geliştiği bildirilmiştir [14].

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Son dönemlerde sağlık çalışanlarına yönelik şiddet olaylarının artması, ölümlü olayların olması ve bu durumun medyada yer bulma sıklığının çoğalması konuya olan ilgi ve hassasiyeti artırmıştır. Bu bağlamda bir devlet hastanesinde görev yapmakta olan sağlık çalışanlarının maruz kalmış oldukları şiddetin tür ve sıklığı belirlenerek, çalışanların demografik-mesleki özellikleri ile şiddete uğrama durumları arasındaki farklılık ve bu farklılığın istatistiksel manadaki önemi belirlenmek istenmiştir.

3. MATERYAL VE METOD (MATERIALS AND METHODS)

Bu çalışmayla bir devlet hastanesinde farklı görev ve birimlerdeki sağlık çalışanlarının şiddete uğrama oranları, maruz kaldıkları şiddet tür ve sıklığı, şiddetin kim tarafından uygulandığı ve sağlık çalışanlarının maruz kaldıkları şiddet olayını yetkili mercie (hastane yönetimi ve/veya adli makamlar) bildirme oranları belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler katılımcıların cinsiyet, yaş, meslek grubu ve çalıştıkları klinikler bazında ayrı ayrı değerlendirilmiş ve buna ek olarak Ki-Kare Testi yardımıyla istatistiksel denetime tabi tutulmuştur.

Bu amaçla Arnetz (1998) (23) tarafından geliştirilen Şiddet Olayı Formu'ndan (The Violent Incident Form-VIF) yararlanılarak oluşturulan bir anket formu kullanılmıştır.

Katılımcıların demografik özellikleri cinsiyet, yaş, meslek grubu ve çalıştıkları klinik olarak 4 faktör altında incelenmiştir [15]. Katılımcılar yaş aralıklarına göre 4 gruba (Grup I: 30 yaş ve altı, Grup II: 31-40 yaş, Grup III: 41-50 yaş, Grup IV: 51 yaş ve üzeri) ayrılmıştır. Meslek ünvanları hekim, hemşire, sağlık memuru ve diğer (yönlendirme, güvenlik, tıbbi sekreter, büro elemanı vb.) olarak 4 grup halinde; çalışılan klinikler acil, cerrahi, dahili ve ortak (üç klinik bünyesinde de görev yapan personel) olarak yine 4 grup altında toplanmıştır. Ankete katılanların şiddete maruz kalma oranı, maruz kaldıkları şiddet türü, sıklığı, kaynağı, hangi vardiyada şiddete maruz kaldıkları ile şiddet olayının yetkili merciye bildirilme oranı ve bildirilmemesi üzerinde etkili olan etmenler belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan anketlere ilişkin verilerin değerlendirilmesi ve istatistiksel denetimleri için uygulanan Ki-Kare testleri SPSS 17.0 (Statistical Program of Scientific Search) istatistik programının yardımıyla gerçekleştirilmiş ve elde edilen sonuçlara ilişkin öneriler geliştirilmiştir.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Ankete katılan sağlık çalışanlarının (n=168) 85'i (%50.6) erkek, 83'ü (%49.4) kadın olup yaş ortalaması 35.8 (minimum 17-maksimum 58) olarak belirlenmiştir. Ankete katılan 168 kişiden 133'ü (%79.2) evli, 35'i (%20.8) bekar, meslek gruplarına göre; 44'ü (%26.2) hekim, 66'sı (%39.3) hemşire, 42'si (%25) sağlık memuru, 16'sı diğer (%9.5), çalıştığı kliniğe göre; acil kliniği 61 (%36.3), dahili klinikler 48 (%28.6), cerrahi klinikler 49 (%29.2), ortak 10 (%6) kişi olarak tespit edildi. Yaş aralıklarına göre, I. Grup (30 yaş ve altı) 43 kişi (%25.6), II. Grup (31-40 yaş) 91 kişi (%54.2), III. Grup (41-50 yaş) 26 kişi (%15.5), IV. Grup (51 yaş ve üzeri) 8 kişi (%4.8)'den oluşmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların demografik ve mesleki özellikleri
(Table 1. Demographic and professional characteristics of the participants)

Değişken	Grup	Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	85	50.6
	Kadın	83	49.4
Medeni Durum	Evli	133	79.2
	Bekar	35	20.8
Meslek Grupları	Hekim	44	26.2
	Hemşire	66	39.3
	Sağlık Memuru	42	25.0
	Diğer	16	9.5
Klinik	Acil	61	36.3
	Cerrahi	49	29.2
	Dahili	48	28.6
	Ortak	10	6.0
Yaş Grupları	Grup I (30≥)	43	25.6
	Grup II (31-40)	91	54.2
	Grup III (41-50)	26	15.5
	Grup IV (51≤)	8	4.8

Anket sonucu elde edilen bulgular soru başlıkları altında aşağıda verilmiştir.

- **Son 5 yıl içinde şiddete maruz kaldınız mı?**

Ankete katılanlardan son 5 yılda şiddete maruz kalanların oranı %82.7 (139 kişi)'dir. Katılımcılar arasında son beş yılda şiddete uğrama bakımından istatistiksel manada anlamlı bir farklılık olup olmadığının belirlenmesi için yapılan Ki-Kare Testi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir. Tablo 2'ye göre ankete katılanlar arasında son beş yılda şiddete uğrama açısından istatistiksel manada anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p=0.000$, $p<0.05$).

Tablo 2. Değişkenlere ait Ki-kare testi sonuçları
(Table 2. Chi-square results of variables)

Son beş yılda şiddete uğrama	
Ki-kare	72.024
Serbestlik derecesi	1
p değeri	0.000

Katılımcıların son beş yılda şiddete uğrama durumu cinsiyetlerine göre değerlendirildiğinde; erkeklerin %81.2'si, kadınların ise %84.3'ü son beş yılda şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Ki-Kare Bağımsızlık Testi sonuçlarına göre, erkeklerle kadınlar arasında son 5 yılda şiddete maruz kalma oranları arasında oluşan farklılığın istatistiksel manada anlamlı olmadığı ($p>0.05$) tespit edilmiştir.

Kliniklere göre değerlendirildiğinde; acil kliniğinde çalışanların %83.6'ü, dahili kliniklerde çalışanların %85.4'ü, cerrahi kliniklerde çalışanların %83.7'si, ortak olarak adlandırdığımız her 3 klinik bünyesinde de görev yapan çalışanların %60'ı son beş yılda şiddete maruz kalmış olup, aralarında istatistiksel manada anlamlı bir fark yoktur ($p>0.05$).

Meslek gruplarına göre son beş yılda şiddete maruz kalma durumu değerlendirildiğinde; hekimlerin %84.1'i, hemşirelerin %84.8'ü, sağlık memurlarının %81'i, diğer olarak adlandırdığımız grubun %75'i şiddete maruz kalmış olup, meslek grupları arasında şiddete uğrama bakımından oluşan farklılık istatistiksel manada anlamlı değildir ($p>0.05$).

Son beş yılda şiddete maruz kalma yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde; Grup I %74.4, Grup II %86.8, Grup III %84.6, Grup IV %75 oranında son beş yılda şiddete maruz kalmıştır. Son beş yılda şiddete uğrama oranı yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde gruplar arasında oluşan farklılık istatistiksel manada anlamlı değildir ($p>0.05$).

- **Ne tür şiddete maruz kaldınız?**

Şiddete maruz kalan katılımcıların uğradıkları şiddet türleri cinsiyet durumlarına göre sorgulandığında; kadınların %90'ı sözel, %1.4'ü fiziksel, %8.5'i sözel+fiziksel şiddete maruz kaldıklarını belirtirlerken, erkeklerin ise %55'i sözel, %1.4'ü fiziksel, %43.5'i sözel+fiziksel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Cinsiyet faktörü ile maruz kalınan şiddet türü arasında oluşan farklılık istatistiksel manada da anlamlıdır ($p<0.05$).

Şiddet türleri klinikler arasında değerlendirildiğinde; acil kliniğinde yaşanan şiddet vakalarının %68.6'i yalnızca sözel türdeki şiddet vakaları iken %31.4'ü ise sözel+fiziksel türdeki şiddet vakalarıdır. Dahili kliniklerde sözel şiddet oranı %85.4 iken sözel+fiziksel şiddet oranı ise %14.6'dır. Cerrahi kliniklerde yaşanan şiddet olayları türlere ayrıldığında sözel %65.9, fiziksel %4.9, hem sözel hem de fiziksel (sözel+fiziksel) şiddet oranı ise %29.3'tür. Ortak klinik olarak adlandırılan grubun ise %66.7'si sözel, %33.3'ü

sözel+fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Klinikler ile maruz kalınan şiddet türü arasında istatistiksel manada anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Katılımcıların uğradıkları şiddet türleri meslek gruplarına göre değerlendirildiğinde; doktorların %62.2'si sözel, %2.7'si fiziksel, %35.1'i hem sözel hem de fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Hemşirelerin %92.9'u sözel şiddete, %1.8'i fiziksel şiddete, %5.4'ü ise hem sözel hem de fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Sağlık memurlarının %50'si sözel, %50'si sözel+fiziksel şiddete maruz kalmışlardır. Diğer diye adlandırdığımız meslek grubunda yer alan çalışanların %75'i sözel, %25'i sözel+fiziksel şiddete maruz kalmışlardır. Ki-Kare testi sonucuna göre katılımcıların meslek grupları ile maruz kaldıkları şiddet türü arasında istatistiksel manada anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p<0.05$).

Ankete katılanların maruz kaldıkları şiddet türleri yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde; Grup I'in %68.8'i sözel, %31.3'ü sözel+fiziksel şiddete, Grup II'nin %74.7'si sözel, %25.4'ü sözel+fiziksel şiddete, Grup III'ün %68.8'i sözel, %4.5'i fiziksel, %27.3'ü sözel+fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Grup IV'ü oluşturan katılımcıların ise %83.3'ü sözel, %16.7'si fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Ki-Kare testi sonucuna göre katılımcıların yaş grupları ile maruz kaldıkları şiddet türü arasında istatistiksel manada anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p<0.05$).

• **Son 5 yıl içinde kaç kez şiddete maruz kaldınız?**

Katılımcıların şiddete kaç kez maruz kaldıkları cinsiyet durumlarına göre sorgulandığında; kadınların %14.3'ü bir, %44.3'ü iki ya da üç, %41.4'ü üçten daha fazla, erkeklerin %10.1'i bir, %40.6'sı iki ya da üç, %49.3'ü üç kereden daha fazla şiddete maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Cinsiyet durumuna göre şiddete maruz kalma sayısı bakımından istatistiksel manada anlamlı bir farklılık yoktur ($p>0.05$).

Katılımcıların şiddete kaç kez maruz kaldıkları klinikler arası sorgulandığında; acil kliniğinde çalışanların %5.9'u bir kez, %35.3'ü iki ya da üç, %58.8'i üçten fazla, dahili kliniklerde çalışanların %17.1'i bir kez, %46.3'ü iki ya da üç, %36.6'sı üçten fazla, cerrahi kliniklerde çalışanların %17.1'i bir kez, %46.3'ü iki ya da üç kez, %36.6'sı üçten fazla, ortak diye adlandırdığımız klinik personelinin ise %50'si iki ya da üç kez, %50'si üçten fazla defa şiddete maruz kaldığını bildirmiştir. Klinikler arasında şiddete maruz kalma sayısı bakımından istatistiksel manada anlamlı bir farklılık yoktur ($p>0.05$).

Katılımcıların meslek gruplarına göre şiddete kaç defa maruz kaldıkları sorgulandığında; doktorların %10.8'i bir kez, %51.4'ü iki ya da üç, %37.8'i üçten fazla, hemşirelerin %17.9'u bir kez, %42.9'u iki ya da üç, %39.3'ü üçten fazla, sağlık memurlarının %8.8'i bir kez, %26.5'i iki ya da üç, %64.7'si üçten fazla, diğer diye adlandırdığımız sağlık personelinin ise %58.3'ü iki ya da üç, %41.7'si üçten daha fazla kez şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Meslek grupları arasında şiddete maruz kalma sayısı bakımından istatistiksel manada anlamlı bir farklılık yoktur ($p>0.05$).

Ankete katılanların yaş gruplarına göre şiddete maruz kalma sıklığı sorgulandığında; Grup I'in %12.5'i bir kez, %43.8'i iki ya da üç, %43.8'i üçten fazla, Grup II'nin %11.4'ü bir kez, %43'ü iki ya da üç, %45.6'sı üç defadan fazla, Grup III'ün %9.2'si bir defa, %31.8'i iki ya da üç, %59.1'i üç defadan fazla, Grup IV'ün %33.3'ü bir defa, %66.7'si iki ya da üç defa şiddete maruz kalmıştır. Yaş grupları arasında şiddete maruz kalma sayısı bakımından istatistiksel manada anlamlı bir farklılık yoktur ($p>0.05$).

• **Kim tarafından şiddete maruz kaldınız?**

Çalışanların şiddete kim tarafından maruz kaldıkları cinsiyet durumuna göre sorgulandığında; kadınların %27.1'i hastanın kendisi, %54.3'ü hasta yakını, %18.6'sı ise hasta+hasta yakını tarafından şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Erkeklerin %11.6'sı hastanın kendisi tarafından, %62.3'ü hasta yakını tarafından, %26.1'i hem hasta hem de yakını tarafından şiddete maruz kalmıştır. Ki-Kare testi sonucuna göre istatistiksel olarak katılımcıların cinsiyet durumu ile şiddete maruz kaldıkları taraf arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Katılımcıların şiddete kim tarafından maruz kaldığı klinikler arası sorgulandığında; acil kliniğinde çalışanların %13.7'si hastanın kendisi, %60.8'i hasta yakını, %25.5'i hem hasta hem de hasta yakını tarafından, dahili kliniklerde çalışanların %31.7'si hastanın kendisi, %48.8'i hasta yakını, %19.5'i hasta+hasta yakını tarafından, cerrahi kliniklerde çalışanların %17.1'i hastanın kendisi, %61'i hasta yakını, %22'si hasta+hasta yakını tarafından, ortak diye adlandırdığımız tüm kliniklerde çalışan personelin %83.3'ü hasta yakını, %16.7'si hasta+hasta yakını tarafından şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir. Ki-Kare testi sonucuna göre istatistiksel olarak katılımcıların çalıştıkları klinikler ile şiddete kim tarafından maruz kaldıkları olgusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Ankete katılanların kim tarafından şiddete maruz kaldığı meslek gruplarına göre değerlendirildiğinde; doktorların %16.2'si hastanın kendisi, %59.5'i hasta yakını, %24.3'ü hem hasta hem de hasta yakını tarafından, hemşirelerin %28.6'sı hastanın kendisi, %51.8'i hasta yakını, %19.6'sı hasta+hasta yakını tarafından, sağlık memurlarının %11.8'i hastanın kendisi, %58.8'i hasta yakını, %29.4'ü hasta+hasta yakını tarafından, diğer diye adlandırdığımız sağlık personelinin ise %8.3'ü hastanın kendisi, %83.3'ü hasta yakını, %8.3'ü hasta+hasta yakını tarafından şiddete maruz kalmıştır. Ki-Kare testi sonucuna göre katılımcıların çalıştıkları klinikler ile şiddete kim tarafından maruz kaldıkları olgusu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Katılımcıların şiddete kim tarafından maruz kaldığı yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde; Grup I'in %21.9'u hastanın kendisi, %56.3'ü hasta yakını, %21.9'u hem hasta hem de hasta yakını tarafından, Grup II'nin %15.2'si hastanın kendisi, %60.8'i hasta yakını, %24.1'i hasta+hasta yakını tarafından, Grup III'ün %27.3'ü hastanın kendisi, %50'si hasta yakını, %22.7'si hasta+hasta yakını tarafından, Grup IV'ün ise %33.3'ü hastanın kendisi, %66.7'si hasta yakını tarafından şiddete maruz kalmıştır. Ki-Kare testi sonucuna göre katılımcıların yaş grupları ile şiddete kim tarafından maruz kaldıkları olgusu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

• **Şiddete hangi vardiya esnasında maruz kaldınız?**

Katılımcıların şiddete hangi vardiya diliminde maruz kaldığı cinsiyet durumuna göre sorgulandığında; kadınların %38.6'sı gündüz, %34.3'ü nöbet, %27.1'i hem gündüz hem de nöbet esnasında, erkeklerin %29'u gündüz, %14.5'i nöbet, %56.5'i gündüz+nöbet esnasında şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir. Ki-Kare testi sonucuna göre katılımcıların cinsiyet durumları ile şiddete maruz kaldıkları vardiya arasında istatistiksel manada anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$).

Katılımcıların şiddete hangi vardiyada maruz kaldığı klinikler arasında sorgulandığında; acil kliniğinde çalışanların %15.7'si gündüz, %41.2'si nöbet, %43.1'i hem gündüz hem de nöbet esnasında, dahili kliniklerde çalışanların %51.2'si gündüz, %9.8'i nöbet, %39'u

gündüz+nöbet esnasında, cerrahi kliniklerde çalışanların %41.5'i gündüz, %22'si nöbet, %36.6'sı gündüz+nöbet, ortak olarak adlandırdığımız tüm kliniklerde çalışanların %16.7'si gündüz, %83.3'ü hem gündüz hem de nöbet esnasında şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir. Ki-Kare testi sonucuna göre katılımcıların çalıştıkları klinikler ile şiddete maruz kaldıkları vardiya dilimi arasında istatistiksel manada anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$).

Katılımcıların meslek gruplarına göre şiddete maruz kaldıkları vardiya dilimi değerlendirildiğinde; doktorların %40.5'i gündüz, %8.1'i nöbet, %51.4'ü hem gündüz hem de nöbet esnasında, hemşirelerin %39.3'ü gündüz, %41.1'i nöbet, %19.6'sı gündüz+nöbet esnasında, sağlık memurlarının %20.6'sı gündüz, %23.5'i nöbet, %55.9'u gündüz+nöbet, diğer diye adlandırdığımız personelin %25'i gündüz, %75'i hem gündüz hem de nöbet esnasında şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir. Ki-Kare testi sonucuna göre katılımcıların meslek grupları ile şiddete maruz kaldıkları vardiya dilimi arasında istatistiksel manada anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$).

Katılımcıların şiddete maruz kalma vardiya dilimi yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde; Grup I'in %40.6'sı gündüz, %6.3'ü nöbet, %53.1'i hem gündüz hem de nöbet esnasında, Grup II'nin %29.1'i gündüz, %29.1'i nöbet, %41.8'i gündüz+nöbet, Grup III'ün %27.3'ü gündüz, %40.9'u nöbet, %31.8'i gündüz+nöbet, Grup IV'ün ise %83.3'ü gündüz, %16.7'si hem gündüz hem de nöbet esnasında şiddete maruz kaldıklarını bildirmiştir. Ki-Kare testi sonucuna göre katılımcıların yaş grupları ile şiddete maruz kaldıkları vardiya dilimi arasında istatistiksel manada anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$).

• Şiddete maruz kaldıktan sonra

A.Olayı yetkili merciye bildirdiniz mi?

Katılımcıların şiddete uğradıktan sonra olayı yetkili merciye bildirip bildirmediği cinsiyet durumuna göre sorgulandığında; kadınların %28.6'sının bildirdiği, %71.4'ünün bildirmediği, erkeklerin %10.1'inin bildirdiği, %89.9'unun ise bildirmediği sonucu ortaya çıkmıştır. Ki-Kare testi sonucuna göre katılımcıların cinsiyet durumları ile maruz kaldıkları şiddet olayını yetkili merciye bildirme oranları arasında oluşan farklılık istatistiksel manada anlamlıdır ($p<0.05$).

Katılımcıların şiddete uğradıktan sonra olayı yetkili merciye bildirip bildirmediği çalıştıkları kliniklere göre değerlendirildiğinde; acil kliniğinde çalışanların %15.7'sinin bildirdiği, %84.3'ünün bildirmediği, dahili kliniklerde çalışanların %26.8'sinin bildirdiği %73.2'sinin bildirmediği, cerrahi kliniklerde çalışanların %17.1'inin bildirdiği, %82.9'unun bildirmediği, ortak olarak adlandırdığımız bu üç klinikte de görev alan çalışanlardan oluşan grubun %16.7'sinin bildirdiği, %83.3'ünün ise bildirmediği sonucu ortaya çıkmıştır. Ki-Kare testi sonucuna göre katılımcıların çalıştıkları klinikler ile maruz kaldıkları şiddet olayını yetkili merciye bildirme oranları arasındaki fark istatistiksel manada anlamlı değildir ($p>0.05$).

Katılımcıların şiddete uğradıktan sonra olayı yetkili merciye bildirip bildirmediği meslek gruplarına göre değerlendirildiğinde; doktorların %21.6'sının uğradıkları şiddet olayını ilgili merciye bildirdiği, %78.4'ünün bildirmediği, hemşirelerin %28.6'sının bildirdiği, %71.4'ünün bildirmediği, sağlık memurlarının %5.9'unun bildirdiği, %94.1'inin bildirmediği, diğer adı altındaki grubu oluşturan çalışanların %8.3'ünün bildirdiği, %91.7'sinin ise bildirmediği belirlenmiştir. Ki-Kare testi sonucuna göre katılımcıların meslek grupları ile maruz kaldıkları şiddet olayını

yetkili merciye bildirme oranları arasında oluşan farklılık istatistiksel manada da anlamlıdır ($p < 0.05$).

Katılımcıların şiddete uğradıktan sonra olayı yetkili merciye bildirip bildirmediği yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde; Grup I'in %15.6'sının uğradıkları şiddet olayını yetkili merciye bildirdiği, %84.4'ünün bildirmediği, Grup II'nin %17.7'sinin bildirdiği, %82.3'ünün bildirmediği, Grup III'ün %27.3'ünün bildirdiği, %72.7'sinin bildirmediği, Grup IV'ün %33.3'ünün bildirdiği, %66.7'sinin ise bildirmediği sonucu ortaya çıkmıştır. Ki-Kare testi sonucuna göre katılımcıların yaş grupları ile maruz kaldıkları şiddet olayını yetkili merciye bildirme oranları arasındaki fark istatistiksel manada anlamlı değildir ($p > 0.05$).

B. Bildirmediyseniz sebebi nedir?

Şiddete maruz kalmış olup, olayı yetkili merciye bildirmemiş olan katılımcılara bunun sebebi sorulduğunda; %13.4'ü (A) "yasal süreçle uğraşmak istemedim" seçeneğini, %3.6'sı (B) "karşı tarafın bana zarar vereceğinden çekindim" seçeneğini, %67'si (C) "sonuç alacağıma inanmadım" seçeneğini işaretlemiştir. Ankete katılanların %0.9'u A ve B şıklarını, %7.1'i A ve C şıklarını, %2.7'si B ve C şıklarının ikisini de işaretlemiştir. Katılımcıların %5.4'lük bir kısmı ise bu soruya 3 şıkkın tamamını işaretlemek suretiyle yanıt vermişlerdir.

5. TARTIŞMA (DISCUSSION)

Bu çalışma kapsamında bir Devlet Hastanesinde görev yapan sağlık çalışanları ile yapılan anket çalışması yardımıyla şiddete maruz kalma oranı, maruz kaldıkları şiddet türü, sıklığı, kaynağı, vardiya dilimi ile mağdurlar tarafından şiddet olayının yetkili merciye bildirilme oranı ve bildirilmemesi üzerinde etkili olan etmenler belirlenmeye çalışılmıştır.

Anket sonucu elde edilen verilere göre, çalışanların %82.7'lik bir bölümü son 5 yıl içinde sözel ya da fiziksel türde bir şiddet olayına maruz kalmış durumdadırlar. Bu oran kadın çalışanlar arasında %84.3 iken erkekler arasında %81.2'dir. Buna göre kadın çalışanlar erkeklere oranla %3.1'lik bir farkla daha fazla oranda şiddete maruz kalmışlardır. Ancak bu fark istatistiksel manada anlamlı değildir.

Ayrancı vd. (2002) tarafından Eskişehir, Ankara ve Kütahya illerinde 1, 2 ve 3. derecedeki sağlık kuruluşlarının birlikte değerlendirildiği bir araştırmada son bir yıl içinde şiddete uğrama oranı kadın çalışanlarda %52.5 iken erkeklerde %48 olarak verilmektedir [16].

Gökçe ve Dündar tarafından Samsun Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde 2008 yılında yapılan bir başka çalışmada son bir yıl içinde şiddete maruz kalma oranı %85.9 olarak tespit edilmiştir [17]. Winstanley vd. tarafından 2004 yılında İngiltere'de yapılan bir çalışmada da hastanelerde şiddete uğrayan sağlık çalışanlarının çoğunluğunun kadın olduğu vurgulanmıştır [18].

Yine Lau vd. (2004), Ayrancı vd. (2006) tarafından yapılan çalışmalarda da kadın sağlık çalışanlarının erkek çalışanlara oranla şiddete daha fazla uğradıkları ancak aradaki farkın istatistiksel manada anlamlı olmadığı belirtilmiştir [19 ve 20].

Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, sağlık çalışanlarının şiddete uğrama olgusu üzerine bu çalışmayla elde edilen bulguların, yukarıda çeşitli araştırmacılar tarafından yapılmış çalışmalarda elde edilen sonuçlarla da uyumlu olduğu belirtilebilir. Buna göre şiddete uğrama oranında cinsiyetin ayırt edici bir değişken olmadığı, şiddet uygulayan açısından, eylemi sırasında karşısındakinin kadın ya da erkek oluşunun dikkate alınmadığı ortaya çıkmaktadır.

Şiddete maruz kalma oranı meslek grupları arasında değerlendirildiğinde, %84.8'lik bir oran ile şiddete en fazla maruz kalan meslek grubu hemşirelerdir. Bunu sırasıyla %84.1 ile hekimler, %81 ile sağlık memurları izlerken, diğer adı altındaki grubu oluşturan çalışanların şiddete uğrama oranı ise %75 olarak belirlenmiştir. Meslek grupları arasında şiddete uğrama oranları açısından oluşan fark istatistiksel manada anlamlı değildir. Bu çalışma sonucuna göre, ele alınan tüm meslek gruplarında şiddete uğrama oranı birbirine yakın olup, meslek grubu değişkeninin şiddete uğrama oranı üzerindeki etkisi oldukça sınırlıdır.

Owen vd. (1998) tarafından Avustralya'da psikiyatri kliniklerinde gerçekleştirilen bir çalışmada hemşirelerin şiddete en fazla maruz kalan sağlık çalışanı grubu olduğu tespit edilmiştir[21]. Bolu il merkezinde 2007 yılında Erkol vd. tarafından yapılan, devlet hastanesi ile üniversite hastanesinde çalışanların dahil edildiği bir çalışmada uzman doktor, hemşire ve diğer çalışanlardan oluşan kişilerin %87.1'inin şiddete uğradığı bildirilmiştir [22].

Benzer olarak Ayrancı vd. (2002) tarafından yapılan çalışmada da şiddete en fazla hemşire ve pratisyen hekimlerin en az ise öğretim üyelerinin maruz kaldığı belirtilmektedir[16].

Çalışanların şiddete uğrama oranı klinik bazında değerlendirildiğinde dahili klinikte %85.4, cerrahi klinikte %83.7, acil kliniğinde %83.6 ve ortak olarak adlandırdığımız ve bu üç klinikte de görev alan çalışanlardan oluşan grubun %60'ünün son beş yılda şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir. Ancak klinikler arası şiddete uğrama oranları arasında istatistiksel manada anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Ayrancı vd. (2002), Lau vd. (2004), Barlow ve Rizzo (1997) tarafından yapılan çalışmalarda cerrahi kliniklerde çalışanlara yönelik şiddet olaylarının daha fazla görüldüğü, Winstanley vd. (2004) tarafından yapılan bir çalışmada ise dahili kliniklerde şiddetin daha fazla görüldüğü vurgulanmıştır [16, 18, 19 ve 23]. Yaş gruplarına göre son beş yılda 31-40 yaş grubu en fazla oranda şiddete uğramış grup olup, bunu sırasıyla 41-50 yaş aralığı grubu, 51 ve üzeri yaştakilerden oluşan grup izlemektedir. Anket sonuçlarına göre son beş yılda şiddete en az uğramış çalışanlar 30 ve daha küçük yaşlı çalışanların yer aldığı gruptur. Yaş grupları arasındaki şiddete uğrama oranları açısından oluşan fark istatistiksel manada anlamlı değildir.

Anket sonucuna göre, şiddete maruz kalan kadın çalışanların %90'ı sözel, %1.4'ü fiziksel, %8.5'i sözel+fiziksel türdeki şiddete uğramışlardır. Erkeklerin ise %55.1'i sözel, %1.4'ü fiziksel, %43.5'i sözel+fiziksel tür şiddete maruz kalmışlardır. Buna göre kadınlar erkeklere göre sözel şiddete daha fazla uğrarken erkekler ise sözel+fiziksel türdeki şiddet olaylarıyla çok daha fazla oranda karşı karşıya kalmışlardır. Cinsiyet durumuna göre maruz kalınan şiddet türü arasındaki bu farklılık istatistiksel olarak da anlamlıdır. Bu bağlamda kadınların şiddet olayının başlangıcında fiziksel şiddete uğrama durumunda kendilerini savunmasız hissetmeleri nedeniyle daha pasif davranış sergilemelerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Ergün (2005) tarafından İzmir'de yapılan bir çalışmada katılımcıların %98.5'i sözel, %19.7'si fiziksel şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir [24]. Gökçe ve Dündar (2008) yaptıkları çalışmada sağlık çalışanlarının %59'unun sözel, %26.5'inin fiziksel şiddete, Erkol vd. (2007) %46.9'unun sözel şiddete, %33.5'inin saldırgan davranışa, %19.4'ünün ise fiziksel saldırıya maruz kaldığını, Ayrancı vd. (2006) tarafından yapılan çalışmada şiddet vakalarında sözel şiddetin %72.4 oranında, fiziksel şiddetin ise %11.7 oranında görüldüğü belirtilmiştir [17, 20 ve 22].

Meslek gruplarına göre sağlık memurları %50 oranı ile en fazla oranda sözel+fiziksel şiddete maruz kalırken, bunu sırasıyla %35.1 ile doktorlar, %25 ile diğer ve %5.4 ile hemşireler izlemektedir. Sözel şiddete uğrama bakımından hemşireler %92.9'luk bir oran ile ilk sırada yer alırken bunu sırasıyla diğer, doktor ve sağlık memuru meslek grubunda yer alan çalışanlar izlemektedir. Klinikler arasında bir değerlendirme yapıldığında ise sözel şiddete en fazla dahili klinikte çalışan personelin, bunu sırasıyla acil, ortak ve cerrahi kliniklerin izlediği tespit edilmiştir. Sözel+fiziksel şiddete ise en fazla ortak olarak adlandırılan klinikte çalışan personel maruz kalırken bunu sırasıyla acil, cerrahi ve dahili klinikleri izlemektedir. Yaş grupları arasında ayrı ayrı değerlendirildiğinde sözel ve fiziksel şiddet türlerine uğrama oranı 51 ve üzerindeki yaş çalışanların oluşturduğu IV. Grupta en fazla iken, sözel+fiziksel türdeki şiddet olayına en fazla oranda maruz kalan yaş grubu ise 30 ve altı yaştakilerin oluşturduğu I. Gruptur. Meslek grupları arasında uğranılan şiddet türü oranları arasındaki farklılık istatistiksel manada anlamlı iken, klinikler ve yaş grupları arasında anlamlı değildir.

Katılımcıların son beş yıllık periyotta şiddete uğrama sıklığı incelendiğinde, kadın çalışanların %41.4'ü üçten fazla, %44.3'ü iki ya da üç kez, %14.3'lük bir kısmı ise yalnızca bir defa şiddete uğradıklarını belirtmiştir. Erkeklerin ise %49.3'ü üçten fazla, %40.6'sı iki ya da üç kez, %10.1'lik bir kısmı ise yalnızca bir defa şiddete maruz kalmıştır. Benzer şekilde çalışanlar meslek, klinik ve yaş gruplarına göre sınıflandırılarak yapılan değerlendirmede de katılımcıların son beş yıllık periyotta iki ve daha fazla kez şiddet olayıyla karşılaşma oranı %66.7 ile %94.1 değişmektedir. Cinsiyet, meslek, klinik ve yaş gruplarının kendi aralarındaki şiddete uğrama sıklığındaki farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı değildir. Rakamlardan da anlaşıldığı üzere şiddete uğrayan sağlık çalışanlarının büyük bir kısmı şiddet olgusunu birden fazla kez tecrübe etmek durumunda kalmıştır. Ayrancı vd. (2006) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da sağlık çalışanlarının son bir yıl içinde şiddete maruz kalma sıklığı 1-5 arası olarak verilmiştir [20].

Anket çalışması ile belirlenmek istenen bir diğer olgu da katılımcıların şiddete kim tarafından maruz kaldıkları ile ilgilidir. Bu soruya son beş yıl içinde şiddete maruz kalan kadın çalışanların %54.3'ü, erkek çalışanların ise %62.3'ü sadece hasta yakını tarafından cevabını vermiştir. Aynı olgu meslek, klinik ve yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde de sonuç değişmemiş, tüm gruplarda, katılımcılar arasında yalnızca hasta yakını tarafından şiddete uğradığını belirtenlerin oranının %48.8 ile %83.3 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Cinsiyet, meslek, klinik ve yaş gruplarının kendi aralarında üç seçenek altında toplanmış (hastanın kendisi, hasta yakını, hastanın kendisi+hasta yakını), şiddetine uğradıkları taraf konusu üzerinde oluşan farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı değildir. Dalphond vd. (2000) ve Ayrancı vd. (2006) tarafından yapılan araştırmalarda da, hastalar kadar hasta yakınlarının da sağlık çalışanlarına şiddet uyguladığı belirtilmiştir [20 ve 25]. Ülkemizde genelde hastayla birlikte hasta yakını ya da yakınlarının da muayene başlangıcından itibaren tetkik ve tedavi esnasında hastayla birlikte olmalarının, hasta yakınlarının sağlık çalışanlarına yönelik şiddet eylemlerinde aktif rol oynamalarına sebebiyet verdiği düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında çalışılan vardiya tipinin şiddet oluşumu üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla katılımcılara şiddet olayına hangi vardiyada maruz kaldıkları sorusu yöneltilmiştir. Kadın çalışanların %38.6'sı gündüz, %34.3'ü nöbet, %27.1'i ise hem

gündüz hem de nöbet esnasında (gündüz+nöbet) şiddet olayına uğradıklarını belirtmiştir. Erkekler ise %29'u gündüz, %14.5'i nöbet, %56.5'i ise gündüz+nöbet esnasında şiddete maruz kalmışlardır. Katılımcıların kendilerine sunulan 3 seçeneğe oransal dağılımı kadın çalışanlarda nispeten daha yakın iken erkeklerin ise yarıdan fazlası gündüz+nöbet seçeneğini işaretlemek suretiyle bu soruya cevap vermiştir. Meslek gruplarında "diğer" grubunun %75'i hem gündüz hem de gece vardiya diliminde şiddete maruz kaldığını, doktor ve sağlık memuru meslek grubunda yer alan çalışanların da oransal olarak %50'den fazlası yine gündüz+nöbet seçeneğini işaretlemiştir. Hemşirelerin ise yalnızca %19.6'sı gündüz+nöbet seçeneğini işaretlemiş, %39.3'ü gündüz, %41.1'i ise nöbet esnasında şiddete uğradığını belirtmiştir. Durum klinikler arasında değerlendirildiğinde acil kliniği ile ortak olarak adlandırılan grupta sadece gündüz şiddete maruz kaldığını belirten çalışan sayısı sırasıyla %15.7 ve %16.7 olarak en küçük oranı oluştururken, dahili ve cerrahi kliniklerde gündüz seçeneği sırasıyla %51.2 ve %41.5 oranları ile öne çıkmaktadır. Ortak ve acil kliniğinin 24 esasına göre görev yapıyor oluşunun dahili ve cerrahi kliniklere göre nöbet ve gündüz+nöbet oranlarının daha yüksek olmasına neden olduğu düşünülmektedir. Yaş gruplarına göre de çalışanların şiddete uğradıkları vardiya dilimleri farklılık göstermekte olup özellikle IV. Grupta %83.3'ünün sadece gündüz vardiyası sırasında şiddete maruz kaldıklarını bildirmesi ilgi çekici bulunmuştur. Cinsiyet, meslek, klinik ve yaş gruplarının kendi aralarında şiddete maruz kalınan vardiya dilimlerinde oluşan farklılıklar istatistiksel olarak da anlamlıdır.

Lau vd. (2004) tarafından yapılan çalışmada çalışanlara yönelik şiddet olaylarını en sık 16:00-20:00 saatleri arasında gerçekleştiği belirtilmiştir [19]. Yine benzer bir sonuçlu bir araştırma olarak da Ergün ve Karadakovan (2005) tarafından yapılan çalışma verilebilir [23]. Çalışma sonucunda şiddet olaylarının gece mesai diliminde gündüz dilimine oranla daha yoğun olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada, çalışanların uğradıkları şiddet olaylarını yetkili merciye bildirip bildirmedikleri ve bildirmedikleri iseler de sebepleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler değerlendirildiğinde her dört çalışandan yaklaşık birinin (%28.6) uğradığı şiddet olayını yetkili merciye bildirdiği diğer üçünün ise bildirmedikleri (%71.4) belirlenmiştir. Bildirim oranı kadın çalışanlarda erkeklere göre daha fazla olup aradaki fark istatistiksel manada da anlamlıdır. Meslek gruplarına arasında bildirimde bulunma oranı %28.6 ile en yüksek grup hemşireler olup bunu %21.6 ile doktorlardan oluşan grup izlemektedir. Diğer ve sağlık memuru gruplarında ise uğradıkları şiddet olayını yetkili merciye bildirenlerin oranı sırasıyla %8,3 ve %5.9 olup, doktor ve hemşirelere göre bu grupta çalışan sağlık personelinin uğradıkları şiddet olayını yetkili merciye bildirme konusunda çok daha isteksiz davrandıkları saptanmıştır. Meslek grupları arasında uğranılan şiddet olayını yetkili merciye bildirme oranındaki farklılık istatistiksel olarak da anlamlıdır. Klinikler arasında şiddet olayını en fazla dahili klinik çalışanları bildirmiş olup bunu sırasıyla cerrahi, ortak ve acil kliniği izlemektedir. Ancak klinikler arasında şiddet olayını yetkili merciye bildirme oranları arasındaki farklılık istatistiksel manada anlamlı değildir. Çalışanların uğradıkları şiddet olayını bildirme oranları yaşlarına göre incelendiğinde genel olarak ileri yaşlardaki çalışanların daha yüksek oranda bildirimde bulunduğu tespit edilmiştir. Buna göre IV. no'lu yaş grubuna dahil çalışanlar en fazla oranda bildirimini gerçekleştirirken bunu sırasıyla III, II ve I no'lu gruplar izlemekte

ancak gruplar arasında oluşan farklılığın istatistiksel manada anlamlı olmadığı belirlenmiştir.

Barrett (1997) ve Gates (1995) tarafından yapılan yurtdışı kaynaklı çalışmalarda da sağlık kurumlarında çalışanların uğradıkları şiddet olaylarını yetkili merciye az oranda bildirdiği belirtilmektedir [8 ve 9]. Annagur (2010) tarafından yapılan çalışmada şiddetin çok sık olduğu ancak az bildirildiği, bunun nedeni olarak da yasal dayanakların yetersiz olduğu bildirilmiştir [26]. Öztunç (2001), Ergün ve Karadakovan (2005), Bilgin ve Buzlu (2006) şiddet türüne göre bildirim durumunu sorgulamış ve fiziksel saldırı sonrası bildirim oranının sözel saldırıya göre yüksekliğinden bahsetmiştir [27, 24 ve 28]. Elde edilen veriler literatür ile uyumlu olup sağlık çalışanlarının uğradıkları şiddet olaylarını yetkili merciye çok az bildirdiği tespit edilmiştir. Katılımcıların %67'si bildirimde bulunmama sebebi olarak, sonuç alınacağına inanmamaları şeklinde görüş belirtmişlerdir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Tarihi neredeyse insanlık kadar eski olan şiddet, toplumların eğitim, kültür, ekonomik özelliklerine bağlı olarak değişen tür, boyut ve sıklıkta, dünya genelinde üzerinde insan yaşamı mevcut her coğrafyada karşılaşılan bir olgudur. Meslek grupları arasında da çalışanların şiddete uğrama oranı değişiklik göstermekle birlikte günümüzde özellikle sağlık sektöründe bu oran tehlikeli boyutlara ulaşmış bulunmaktadır. Bir Devlet Hastanesi örneğinde çalışanların son beş yılda şiddete uğrama oranlarının değerlendirildiği bu çalışmada da, çalışanlara yönelik şiddet olaylarının çok yüksek oranlarda olduğu, kadın çalışanların erkeklere oranla aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı olmasa da şiddete daha sık maruz kaldığı saptanmıştır. Yapılan bu çalışmada hemşirelerin, diğer sağlık çalışanlarına oranla şiddete daha fazla maruz kaldıkları belirlenmiştir. Elde edilen veriler, klinikler arası değerlendirildiğinde ise aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmasa da, dahili kliniklerde çalışanların diğer kliniklerdekilere oranla daha sık şiddete maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Cinsiyet durumuna göre maruz kalınan şiddet türü ele alınacak olursa sözel şiddete kadınların erkeklerden daha fazla uğradıkları buna karşın erkek çalışanların ise sözel+fiziksel olarak belirtilen hem sözel hem de fiziksel türdeki şiddet olaylarına kadınlardan daha fazla maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Cinsiyet durumu ile maruz kalınan şiddet türü arasında oluşan farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Çalışanların son beş yıllık süreç içerisinde şiddete kaç kez maruz kaldıkları irdelendiğinde, büyük bir kısmının bu olguyu birden fazla kez tecrübe etmek durumunda kaldığı anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra çalışma ortamında meydana gelen şiddet olaylarının büyük bir bölümünün hasta yakınları tarafından gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre sağlık çalışanlarına yönelik şiddet konusunda alınabilecek tedbirler ile çözüm önerilerinin üretilmesi bağlamında, hasta yakınları da özel olarak üzerinde durulması gerekli, sağlık kurumlarında çalışanlara yönelik şiddete neden olan, şiddet üreten bir faktör olarak ele alınmalıdır.

Çalışanların vardiya tipinin şiddet oluşumu üzerindeki etkisine bakıldığında, kadın çalışanların şiddete uğrama oranları vardiya tiplerine göre büyük bir değişiklik göstermez iken, erkeklerin ise yarından fazlası hem gündüz hem de nöbet vardiya diliminde (gündüz+nöbet) şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Şiddete uğrama sıklığı klinikler arasında değerlendirildiğinde, acil

kliniğinde cerrahi ve dahili kliniklere oranla nöbet ve gündüz+nöbet vardiya dilimlerinde daha sık oranda şiddet olaylarının yaşandığı görülmektedir. Buna sebep olarak acil kliniğinin 24 saat esasına dayalı olarak görev yapıyor olması düşünülmektedir. Yaş gruplarına göre 51 ve üzerinde yaşa sahip çalışanların oluşturduğu Grup IV gündüz vardiyasında daha fazla şiddete maruz kalmıştır. Buna sebep olarak da 51 ve üzerindeki yaştaki sağlık çalışanlarının nöbet vardiya diliminde daha az görev aldıkları düşünülebilir.

Araştırma sonucuna göre çalışanların büyük bir kısmının maruz kaldıkları şiddet olaylarını yetkili merciye bildirmedikleri görülmektedir. Bildirim oranları cinsiyetler arası karşılaştırıldığında, kadın çalışanların erkeklere oranla maruz kaldıkları şiddet olaylarını yetkili merciye daha fazla oranda bildirdikleri anlaşılmaktadır. Meslek gruplarına göre yetkili merciye bildirme oranı en yüksek olan grup hemşirelerdir. Maruz kalınan şiddet olaylarının bildirilmeme sebebi olarak katılımcıların büyük çoğunluğu sonuç alınacağına inanmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Şüphesiz daha önce bu konuda yaşanmış olumsuz tecrübeler sonuç alınacağına inanılmamasının en büyük nedenidir.

Amaçları hastaları tedavi etmek olan sağlık çalışanlarının doğru, kaliteli ve verimli bir hizmet sağlayabilmeleri için güvenli bir çalışma ortamına olan ihtiyaçları diğer tüm sektörlerden daha fazla oranda önem arz etmektedir. Ancak gerek konuyla ilgili daha önce yapılan çalışmalarda gerekse yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular sonucunda sağlık çalışanlarının şiddete uğrama oranı göz ardı edilemez düzeydedir.

Günümüzde sağlık çalışanlarına uygulanan şiddet olaylarının medyada geniş yer bulacak kadar yüksek seviyeye ulaşmış olması, fiziksel şiddetin gözle görülür derecede artması, sağlık çalışanlarının ölümüyle sonuçlanan vakaların yaşanması, şiddet uygulayanlara yaptırımların yeterli olmaması, yasal düzenlemelerin tekrardan gözden geçirilmesini gerektirdiğini düşündürmektedir. Hasta yakınları sağlık kurumlarında tanı ve tedavi esnasında sağlık çalışanlarına yönelik şiddet uygulayabilen bir risk etmeni olarak değerlendirilerek hastanelerin içyapısında düzenlemeler yapılması planlanmalıdır. Şiddetin azaltılabilmesi ve nihai olarak önlenbilmesi hususunda atılacak adımlardan en önemlisi şiddete başvuran kişilere uygulanacak cezai yaptırımların güçlendirilmesi ve uygulanması konusunda tavize yer vermeyecek şekilde yasal düzenlemelerin yapılmasıdır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. World Health Organization Violence and Health, (1998). Task Force on Violence and Health. Cenevre. WHO.
2. McNamara, R.M., Whitley, T.W., Sanders, A.B., and Andrew L.B., (1995). The extent and effects of abuse and harassment of emergency medicine residents. The SAEM In-service Survey Task Force. Acad Emerg Med; 2, pp:293-301.
3. Keashly, L., (2001). Interpersonal and systemic aspects of emotional abuse at work: the target's perspective. Violence Vict; 16, pp:233-268.
4. Saines, J.C., (1999). Violence and aggression in A&E: recommendations for action. Accid Emerg Nurs; 7, pp:8-12.
5. Lyneham, J., (2000). Violence in New South Wales emergency departments. Aust J Adv Nurs; 18, pp:8-17.
6. Bureau of Labor Statistics, (1995). Nonfatal Occupational Injuries Due tok Assault and Violent Acts. Washington, DC, U.S. Department of Labor.

7. Elliott, P.P., (1997). Violence in health care. What nurse managers need to know. *Nurs Manage*; 28, pp:38-41, quiz 42.
8. Barrett, S., (1997). Protecting against workplace. *Public Manage*; 79, pp:9-12.
9. Gates, D.M., (1995). Workplace violence. *AAOHN J*; 43, pp:536-543.
10. Fernandes, C., Bouthillette, F., Raboud, J.M., Bullock, L., Moore, C., Christenson, J.M., et al., (1999). Violence in the emergency department: a survey of health care workers. *CMAJ*; 16, pp:161-170.
11. Erickson, L. and William-Evans S.A., (2000). Attitudes of emergency nurses regarding patient assaults. *J Emerg Nurs*; 26, pp:210-215.
12. Hoag-Apel, C.M., (1998). Violence in the emergency department. *Nurs Manage*; 29, pp:60-63.
13. Levin, P.F., Hewitt, B.J., and Misner, T.S., (1998). Insights of nurses about assault in hospital based emergency departments. *Image J Nurs Sch*; 30, pp:249-254.
14. Flannery, R.B., (1996). Violence in the workplace, 1970-1995: a review of the literature. *Aggress Violent Behav*; 1, pp:57-68.
15. Omaç, M., Eđri, M. ve Karacaođlu, L., (2010). Malatya İl Merkezi hastanelerinde çalışmakta olan hemşirelerin epworth uyukluk ölçeği ile uyku durumlarının incelenmesi. *e-Journal of New World Science Academy*; 5(4), ss:49-56.
16. Ayrancı, Ü., Yenilmez, Ç., Günay, Y. ve Kaptanođlu, C., (2002) [The frequency of being exposed to violence in the various health institutions and health profession groups]. *Journal of Anatolian Psychiatry*; 3(3), ss:147-54.
17. Gökçe, T. ve Dündar, C., (2008). [The frequency of exposing to violence and its effects on state and trait anxiety levels among the doctors and nurses working in Samsun Psychiatry Hospital]. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*; 15, ss:25-28.
18. Winstanley, S. and Whittington, R., (2004). Aggression towards health care staff in a UK general hospital: variation among professions and departments. *J Clin Nurs*; 13, pp:3-10.
19. Lau, J., Magarey, J., and McCutcheon, H., (2004). Violence in the emergency department: A literature review. *Aust Emerg Nurs J*; 7, pp:27-37.
20. Ayrancı, U., Yenilmez, C., Balci, Y. ve Kaptanođlu, C., (2006). Identification of violence in Turkish health care settings. *J Interpers Violence*; 21, ss:276-296.
21. Owen, C., Tarantello, C., Jones, M., and Tennant, C., (1998). Violence and aggression in psychiatric units. *Psychiatr Serv*; 49, pp:1452-1457.
22. Erkol, H., Gökdođan, M.R., Erkol, Z. ve Boz, B., (2007). Aggression and violence towards health care providers a problem in Turkey? *J Forensic Leg Med*; 14, ss:423-428.
23. Barlow, C.B. and Rizzo, A.G., (1997). Violence against surgical residents. *West J Med*; 167, pp:74-78.
24. Ergün, F.S. ve Karadakovan, A., (2005). Violence towards nursing staff in emergency departments in one Turkish city. *Int Nurs Rev*; 52, ss:154-160.
25. Dalphond, D., Gessner, M., Giblin, E., Hijazzi, K., and Love, C., (2000). Violence against emergency nurses. *J Emerg Nurs*; 26, ss:105.

-
26. Annagür, B., (2010). Violence towards health care staff: risk factors, aftereffects, evaluation and prevention. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*; 2(2), ss:161-173.
  27. Öztunç, G., (2001). An examination of verbal and physical abuse incidents that nurses encounter in their work, in various hospitals in Adana. *Journal of Nursing College of Cumhuriyet University*; 5(1), ss:1-9.
  28. Bilgin, H. ve Buzlu, S., (2006). A study of psychiatric nurses' beliefs and attitudes about work safety and assaults in Turkey. *Issues Ment Health Nurs*; 27(1) ss:75-90.